

V politice na fyzické kráse záleží

Niclas Berggren, Henrik Jordahl, Panu Poutvaara

Současný výzkum ukazuje, že dobře vypadající političtí kandidáti (jak ženy, tak muži) získávají ve volbách po celém světě více hlasů. Neinformovaný volič klade obzvlášť velký důraz na to, jak politik vypadá. Existuje pro to několik možných vysvětlení. Voliči mohou například očekávat, že dobře vypadající politici budou přesvědčivější či schopnější. Mohou si však také jednoduše více užívat samotný pohled na hezké politiky. Je také možné, že krása je znakem ideologie, a pomáhá tak voliči vybrat si kandidáta, který se nejvíce shoduje s jeho vlastním světonázorem.

Niclas Berggren

Henrik Jordahl

Panu Poutvaara

B

Bible říká, že „tomu, kdo má, totiž bude dáno a bude mít hojnost“ (Matouš 13:12). Pro krásné lidi to, zdá se, platí. Byli obdarováni dobrým vzhledem od přírody, a díky tomu pak v životě požívají různých výhod. Jejich vzhled neovlivňuje jen to, jak je ostatní vnímají, ale i jak se k nim chovají. Tým americké psycholožky Judith Langloisové přesvědčivě zdokumentoval, že tento

Krása má stejnou hodnotu jako zhruba půldruhého roku školní docházky či studia navíc.

proces začíná již v dětství. Krásné děti jsou oblíbenější, vyrovnanější a těší se větší pozorností ze strany učitelů. U dospělých je pak krása empiricky spojena s oblíbeností, úspěšnou kariérou, mentální pohodou, množstvím pohlavních styků a zdravím.

Krása je také velkým tématem pro ekonomy. Studie ukázaly, že krása má svou hodnotu na pracovním trhu, a to jak ve smyslu vyšší mzdy, tak ve smyslu vyšší pravděpodobnosti, že budou pozváni k pohovoru nebo že dostanou práci. U mezd dokonce působí nejen pozitivní prémie za krásu, ale i negativní penalizace za ošklivost. Jak ukazuje tabulka 1, oba efekty jsou poměrně značné, a to i když je očistíme od dalších vlivů na mzdy. Krása má stejnou hodnotu jako zhruba půldruhého roku školní docházky či studia navíc. ▶

▷ Tabulka 1: Krása na americkém pracovním trhu

Vzhled	hrubý vliv na mzdu		vliv na mzdu očištěný od ostatních faktorů	
	žen	mužů	žen	mužů
nadprůměrný	4 %	3 %	8 %	4 %
průměrný	0	0	0	0
podprůměrný	-3 %	-22 %	-4 %	-13 %

Mzdový rozdíl díky kráse má podobnou velikost jako vliv toho, že člověk

- má 1,5 roku studia navíc
- má 5 let pracovních zkušeností navíc
- je zaměstnán v odvětví s velkou silou odborů

Zdroj: Hamermesh, D.S. & Biddle, J.E. 1994. Beauty and the Labor Market. The American Economic Review, (5), s. 1174.

V nedávné době se výzkum začal zabývat i rolí krásy v politice. Chce lépe pochopit, jak politika funguje. Je jednoduché si představit, že když nejsou voliči o politických kandidátech dokonale informováni, začnou se orientovat podle jednoduše pozorovatelných vlastností, jako je pohlaví, rasová příslušnost či fyzická přitažlivost. To ale může být problém, neboť o politické moci pak rozhodují faktory ne nutně související s politickým programem.

Průkopníkem v tomto výzkumu je profesor Alexander Todorov z Princetonu. V roce 2005 zveřejnil svou studii princetonských studentů, kteří hodnotili fotografie kandidátů na americké politické posty. Díky těmto hodnocením se dal lépe předpovídat volební výsledek u 72 % kandidátů na senátora a u 67 % kandidátů na poslance.

Výhoda z krásy nesouvisí s pohlavím – z krásy těží političky i politici.

Tuto analýzu jsme rozšířili o zkoumání vlivu krásy na volební úspěch kandidátů v boji proti ostatním kandidátům z vlastní strany. Pracovali jsme s daty z Finska, které má (na rozdíl od USA) poměrný volební systém s možností kroužkování. Použili jsme oficiální fotografie z kampaní a sledovali jsme nové kandidáty, tj. ty, kteří neobhajovali stávající post. Naměřili

jsme zásadní prémii za krásu: pokud byl kandidát hodnocen na pětibodové škále a byl vnímán jako o jeden bod krásnější než ostatní kandidáti na té samé kandidátce, získal také o pětinu více hlasů. Krása byla hodnocena pomocí velkých internetových průzkumů, kdy lidé nežijící ve Finsku hodnotili fotografie co do krásy a několika dalších vlastností, například předpokládaných schopností a důvěryhodnosti. Z těchto tří charakteristik měla pouze krása statisticky významný vliv na politický výsledek. Navíc se zdá, že tento výsledek nesouvisí s pohlavím kandidáta: politici i političky těží z krásy zhruba stejně.

Na sebraných datech jsme také provedli následující myšlenkový experiment: ponechme průměrnou míru krásy neobhajujících kandidátů v každé politické straně neměnnou, ale snižme vítězným kandidátům krásu o jednu směrodatnou odchylku a zvyšme naopak krásu těm, kteří skončili v dané volbě jako první poražení. Průměrná krása by se tak nezměnila, ale změnily by se osoby a obsazení těch nakonec zvolených? Dle našich výpočtů ano. Zhruba 12 % zvolených poslanců by bylo nahrazeno krásnějšími kandidáty.

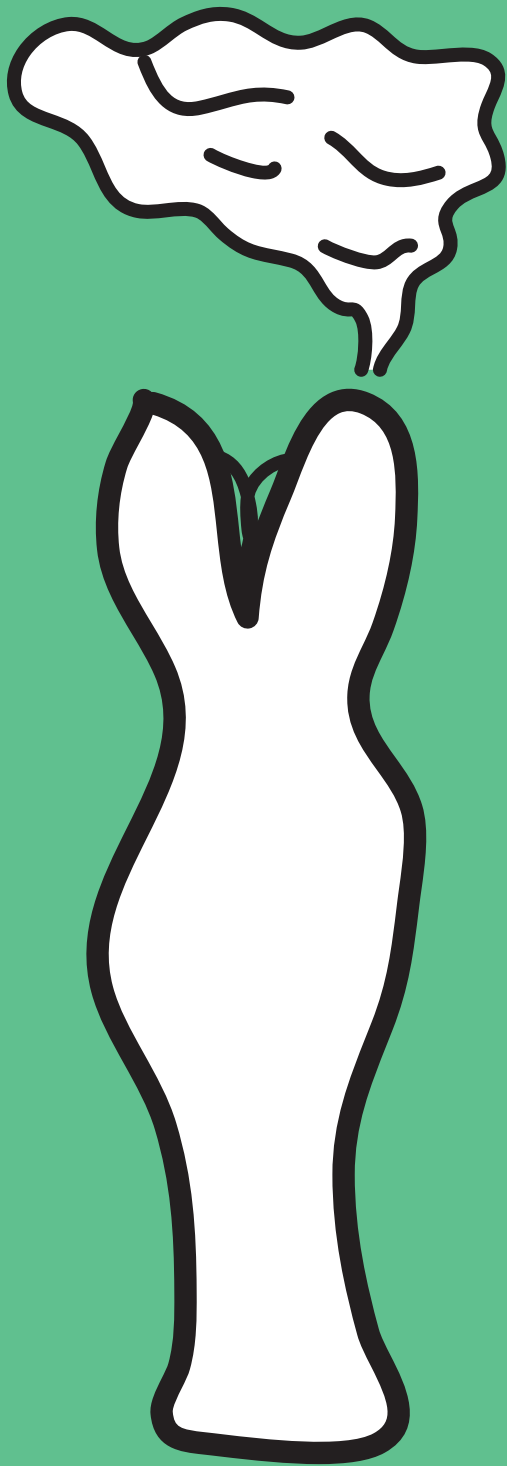
JE KRÁSA LEVICOVÁ, NEBO PRAVICOVÁ?

Zdá se tedy, že krása nejen přináší lepší výsledek krásnějšími kandidátům, ale může také ovlivnit celkové politické rozložení sil v zemi, pokud by nějaká strana byla schopna systematicky nabízet krásnější kandidáty. A právě na tuto možnost se zaměřujeme v nové studii.

Pravicoví politici jsou v průměru hodnoceni jako krásnější.

Z dat nasbíraných pro (naše i jiné) předchozí studie vyplývá, že pravicoví kandidáti jsou všude na světě (v Evropě, USA a Austrálii) krásnější. To by mohlo zvýhodňovat pravici při volbách. Jak jsme se již zmínili, taková výhoda bude působit obzvláště u méně informovaných voličů, kteří se mnohem více spoléhají na signály, jako je vzezření jednotlivých kandidátů.

Rozdíl mezi průměrnou krásou pravicového a levicového politika navíc nelze přičíst ideologickému zaměření hodnotitelů. V osobním dotazníku byla všem hodnotitelům krásy položena otázka, zda by ve své zemi rádi viděli zvýšenou míru přerozdělování. Příznivce přerozdělování jsme označili za levicové a odpůrce za pravicové. Jak levicoví, tak pravicoví hodnotitelé krásy stabilně

hodnotili pravicové kandidáty jako krásnější. Rozdíl nemůžeme přičíst ani stylu oblečení. Rozdíl přetrvává, i když hodnotitelé hodnotí zvláště formálně oblečené (kravata u mužů a blůza či kostým u žen) a zvláště ostatní. V obou separovaných skupinách jsou pravicoví politici hodnoceni jako v průměru krásnější.

KRÁSA JAKO SIGNÁL IDEOLOGIE

Jak tedy můžeme vysvětlit onu všeobecnou výhodu krásy pro pravicové politiky? Jednou z možností je, že vzhledem k vyšším výdělkům krásných lidí je v jejich vlastním zájmu nepodporovat přílišné přerozdělování. Dále můžeme předpokládat, že krásní lidé dosahují lepších výsledků v sociálních vztazích, a s větší pravděpodobností tedy vidí svět jako spravedlivé místo. Díky tomu spíše přijmou liberálně-konzervativní hodnoty. Na základě této úvahy se tedy můžeme domnívat, že voliči mohou brát krásu politika jako signál pravicové ideologie v těch případech, kdy toho o něm moc nevědí. Jinými slovy – o hezcím politikovi si člověk spíše řekne, že je pravicový.

Kandidátovy politické názory lze do jisté míry vyčíst čistě z jeho tváře.

Abychom tuto domněnku ověřili, sesbírali jsme data o hodnocení krásy a předpokládané ideologie pro poslance Evropského parlamentu a pro politické kandidáty v USA. Zjistili jsme, že čím krásnější je politik, tím větší pravicovost je mu přisuzována. V jiném testu se respondenti pokoušeli uhodnout politické seskupení, za které kandidují finští politici. Pravicové kandidáty řadili neznalí respondenti spíše na pravici než na levici a levicové kandidáty spíše na levici než na pravici. Kandidátovy politické názory tak lze do jisté míry vyčíst čistě z jeho tváře.

Tezi, že voliči používají krásu jako náznak ideologie, lze pak nejprůkazněji ověřit, když tento vztah mezi krásou a odhadovanou ideologií prověříme u politiků, kteří de facto patří do stejného volebního bloku. Skupinu pravicových politiků jsme rozdělili na ty, kterým byla správně odhadnuta pravicovost, a na ty, kterým byla nesprávně přisouzena levicovost. První skupina byla v průměru krásnější než ta druhá. Obdobně to dopadlo u levicových politiků. Krásnější byli spíše ti, kterým byla nesprávně přisouzena pravicovost, než ti, kterým byla správně přisouzena levicovost. ▷

Výhoda krásy může vychylovat volební výsledky doprava.

▷ Máme-li to shrnout, zdá se, že neinformovaní lidé opravdu při hodnocení politických kandidátů používají krásu jako náznak liberálně-konzervativní ideologie. Následkem pak lze očekávat, že výhoda krásy vychyluje politické výsledky doprava.

SLOVO ZÁVĚREM

Výhoda pramenící z fyziognomie je pravděpodobně celosvětová. Dá se dokonce očekávat, že v politice hraje vzezření ještě větší roli než na zbytku pracovního trhu. Zaměstnavatel totiž obecně hovoří s několika uchazeči o pracovní pozici a může si být jist, že to bude právě on, zaměstnavatel, kdo bude mít konečné slovo. V politické branži ale jen mizivá menšina voličů hovoří s kandidáty během volební kampaně, a je navíc nepravděpodobné, že kterýkoli jeden volič bude mít ve volbách ten rozhodující hlas. A tak se voliči zřejmě uchylují k různým pomůckám a zkratkám, jak se rozhodnout, aniž by museli nákladně získávat spoustu informací. Jednou z nich je hlasování pro lépe vypadajícího kandidáta.

Výsledky nelze číst tak, že by se politické strany na svých kandidátních listinách měly snažit vyměnit méně fotogenické matadory za překrásné nováčky. Naše data jasně ukazují, že volební výhoda pro kohokoli, kdo daný post zastával doposud, je alespoň o celý řád větší než volební výhoda plynoucí z krásy. Krása tak není nutnou ani dostatečnou podmínkou pro volební úspěch. Může ale hrát svou roli při těsných výsledcích, kdy rozhodne, kdo nakonec bude zvolen a kdo ne. Při obzvláště vyrovnaných volbách může stačit, aby tyto podružné efekty hrály roli v několika volebních obvodech, a rozhodne to o tom, který politický blok nakonec dosáhne potřebné většiny.

V každém případě platí, že pokud chce politická strana maximalizovat pravděpodobnost úspěchu po všech stránkách, měla by věnovat pozornost i tomu, jak její kandidáti vypadají. ☒

Překladatel: Petr Bartoň

O autorech:

Niclas Berggren je docentem ekonomie na Institutet för Näringslivsforskning ve Stockholmu a na Vysoké škole ekonomické v Praze.

Henrik Jordahl je docentem ekonomie na Institutet för Näringslivsforskning ve Stockholmu.

Panu Poutvaara je profesorem ekonomie na Ludwig-Maximilians-Universität v Mnichově a ředitelem ifo Zentrum für Internationalen Institutionenvergleich und Migrationsforschung na ifo Institutu v Mnichově.

Argumentace autorů článku je přesvědčivá. Po odchodu Václava Klause a Karla Schwarzenberga (tedy mužů s nesporným šarmem) z vrcholové politiky však nevím, zda současná ČR není výjimkou, neboť postrádám přitažlivější muže-politiky. Je krásnější Miroslav Kalousek než Miloš Zeman? Co se týče žen, tak snad Andrej Babiš a jeho ANO se trochu snaží, především na billboardech. Na druhé straně, z fyziognomie českého prezidenta patrně levicovost vyzorujeme.

Vladimír Dlouhý,
prezident Hospodářské komory ČR